

ИДЕЯТА ЗА ЗАСТРАХОВАТЕЛЕН ПУЛ СРЕЩУ КАТАСТРОФИЧНИ РИСКОВЕ СИ ПРОБИ ПЪТ. НО В КАКВА ПОСОКА ЩЕ ТРЪГНЕ ТОЙ?

Най-накрая можем да кажем спокойно: пробивът е направен. Но дали това зарадва някого? Да се върнем малко назад във времето. Идеята за изграждане на застрахователен пул е предмет на обсъждане от 1998 г. В Асоциацията на българските застрахователи бе сформирана работна група с ръководител **Лука Доков**, която изготви предложение и конкретни параметри за създаване на застрахователен пул. Катастрофичните рискове изискват специално покритие и големи суми за обезщетения. Известно е, че застрахователите рядко покриват такива рискове, тъй като по неофициални данни по 10 на сто от недвижимото имущество в България е застраховано. При подобна малка застрахователна съвкупност и нисък обем събрани премии не би могло да се покриват големи щети и да се купи презастрахователно покритие. Следователно незастрахованите нямат шанс за възстановяване от пораженията, както се видя след сполетелите ни през 2005 г. наводнения.

До момента никой парламент или правителство не се отнесе отговорно към този проблем, съзнавайки, че политическото решение за създаване на задължителна имуществена застраховка ще има висока и социална, и политическа цена. Но земетресенията в Турция и наводненията у нас през последните две години принудиха институциите, включително и президентската, да вземат по-присърце нещата. Така се стигна до 1 февруари 2006 г., когато Комисията за политиката по бедствия и аварии в Народното събрание обсъди възможностите за застраховане на имущество срещу бедствия, аварии и катастрофи и за създаване на застрахователен пул срещу катастрофични рискове у нас. Тогава информация по темата изнесоха **Даниела Конова** - председател на УС на АБЗ, и **Димо Марков** - изпълнителен директор на АОН-България, както и водещи брокери по застраховане и презастраховане.

Застраховка „Бедствие“ между 20 и 200 лева може да плащаме заедно с имотния данък от 2007 г. Новият налог ще бъде задължителен по подобие на застраховката „Гражданска отговорност“, която е задължителна за всички собственици на автомобили, писаха някои медии. Неведнъж хората са били подвеждани, че застраховането е някакъв вид данък. Това само ги настройва срещу застрахователите. Ще припомним, че на конференцията в Свищов тази пролет **Лука Доков**

за пореден път представи концепцията за катастрофичен пул (резюме от доклада поместихме в бр. 14/2006 г.) Както е видно от развитието на събитията, тежестта за основаване на пул ляга върху застрахователните дружества. Ето защо на проведеното Общо събрание на АБЗ на 11 май 2006 г. членовете на сдружението приеха да бъде извършено допитване до компаниите, с оглед уточняване на тяхната финална позиция по изграждане на пул срещу катастрофични събития. Г-н Доков съобщи, че според резултатите от това допитване застрахователните дружества се обединяват около предложението пулт да се създаде с решение на парламента и правителството и да бъде регистриран като отделна юридическа личност.

Проблемът, който някои коментират, е правната форма на основаването му. Работната група много малко е работила по това, призна г-н Доков. Нашето виждане е пулт да е без държавно участие. Ние искаме да кажем на хората, че парите, които внасят в пула, са техни и че ще бъдат употребявани само в случай на щети от покритите природни бедствия. Шо се отнася до задължителността на покритието, ние сме взели опита на 29 страни от Европа, които го прилагат. В една или

друга форма то е наложено и резултатите им са налице. Разликата между тях и нас е в застрахователната култура на хората. Основна в нашите намерения е социалната страна. В случай на бедствие хората да получат подслон, а не милостиня.

Г-н Доков предложи два варианта: задължителна застраховка с вноски, събирани от данъчните власти, или задължителна застраховка, упражнявана от застрахователните дружества, като получените премии се внасят в пула при 15% комисиона за тях.

Негативните нагласи в обществото срещу катастрофичния пул се създават по множество линии - кога нарочно, от чиста опозиционност, от политици или икономисти (изпадащи нередко в обикновен

популизъм), кога чисто умишлено и уж от гледна точка на пазарната свобода. Те сякаш не разбират или не искат да разберат, че катастрофичният пул няма да бъде пул на застрахователите, а само ще бъде администриран от тях, че пулт ще бъде на всички лица, които плащат, и ще се контролира на държавата. Дори и за хора, които не се занимават с икономика или право, става ясно, че след като няма да могат да разполагат с парите, които плащат (получават нещо в замяна, само ако ги сполети нещастие), те не са вече техни. В това отношение пулт прилича на търговска банка, която приема многогодишни депозити, за които не се изплащат лихви и които не могат да бъдат получени обратно, освен ако не настъпи точно определено събитие (наводнение, земетресение, свлачище), писа през октомври 2005 г. експертът **Велико Димитров** от Института за пазарна икономика в столична медия. Независимо от конкретния размер, годишната вноска в пула си е чисто принудително изземване на доход. Желанието за създаване на катастрофичен пул не е нещо ново. След поройните дъждове през последните месеци идеята придобива актуалност и според немалка част от обществото е не само приемлива, но и необходима. Резултатът от това не закъснява и бързо се появяват желаещи, готови да „помогнат“, т.е. да отговорят на общественото търсене. Такава инициатива представлява проектът за създаване на катастрофичен пул, подготвен от Асоциацията на българските застрахователи (АБЗ). Моментът за трансформирането му в закон (или част от закон) е много подходящ, имайки пред-

вид, че спомените от наводненията са още пресни, а не липсват и лобиращи групи и личности - застрахователните компании, президентът, председателят на Народното събрание.

Категорично няма нужда от такъв пул, твърди авторът, защото задължителното участие на всички в пула с годишна вноска нарушава принципа на свобода на избора. Това е много различно от например свобода на избора дали да спазвам обществен ред или не, то е по-скоро принудително купуване на определен вид застрахователна полица (застраховка срещу определен риск), което е същото като принудително и предварително купуване на даден тип хляб с определена опаковка. Със сигурност има много хора, които може да не искат да си купят точно този вид хляб с тази опаковка, но пулт ги задължава.

Щетите, които ще се покриват от катастрофичния пул са при наводнения, земетресения или свлачища. Много от хората не биха се застраховали точно срещу тези събития, ако не са принудени от закон, тъй като не считат, че са заплашени от тяхното настъпване. Те може да искат да се застраховат срещу пожар - това е техен личен избор и трябва да остане такъв. Не трябва никой да е длъжен да си купува например всяка година определено количество препарат срещу хлебарки, само защото е възможно някога такива да се появят. Г-н Димитров нарича вноските принудително изземване на доход, а обсъжданата със Световната банка заем на стойност 500 000 долара - не частен заем, а чист държавен външен дълг.

Асоциацията на българските застрахователи и застрахователните компании, които са и най-силното лоби, ще придобият право да управляват големи финансови средства. В това не би имало нищо лошо, ако хората си бяха купили застрахователна полица по собствено желание, т.е. на пазарен принцип. Но тук случат е друг - принудителен, непазарен. Печалба от катастрофичния пул ще имат държавници, бюрократи, които по една или друга линия ще спечелят нещо, ако схемата започне да функционира, но всички останали са губещи, обобщава г-н Димитров.

Във връзка с проведената в Комисията за политиката по бедствия и аварии в Народното събрание дискусия относно възможностите за създаване на катастрофичен пул в България в „Застраховател прес“ започна блиц-анкета сред застрахователите на същата тема. Много от мненията вече са публикувани, други ще предложим в настоящия брой.

Според г-жа **Цветанка Крумова**, изпълнителен директор на ЗПАД „Армеец“, държавата трябва да има повече стимулираща и гаранционна функция. Освен човешките

трагедии и социалните предизвикателства, които се свързват с природните бедствия и аварии, те могат да причинят огромни финансови загуби както на домакинствата,

бизнеса и държавите, така и на застрахователната индустрия. Основният проблем е свързан с капацитета на застрахователния пазар и въобще с наличието на застрахователно покритие. Тенденцията е презастрахователните пазари, и от там директните застрахователи, да ограничават или дори да избягват поемането на такива рискове. Една от дискусиите в световен мащаб по тази тема е т. нар. „морална опасност“, която се изразява в стремежа на част от потенциално засегнатите субекти да пренебрегват оценката на риска, прехвърляйки го на следващия участник във веригата. Например, застрахованите поемат по-големи рискове, отколкото биха поели, в случай че нямаха застраховка (например строят къщи в район на свлачище), тъй като имат сигурността от това, че са прехвърлили негативния ефект от проявлението на риска на застрахователя, застрахователите от своя страна не оценяват правилно рисковете, тъй като са прехвърлили по-голяма част от тях на презастрахователния пазар, и т.н. От това следват по-големи загуби и резултатът от този процес е загуба на застрахователен (презастрахователен) капацитет в глобален мащаб.

Българският застрахователен пазар вече има опит в обща пулова схема, която беше създадена за покритие на ядрения риск. Ако има воля и подкрепа от страна на държавата, то още един пул ще бъде учреден. Основният въпрос е дали сме готови за ефекта, който създаването на пула ще има върху пазара като цяло, и в каква степен тази идея ще бъде подкрепена със съответните държавни механизми, които да разпределят рисковете между всички засегнати страни.

Мерките, които държавата и застрахователният бизнес могат да предприемат за увеличаване на капацитета и предлагането на катастрофични покрития, са комплексни; учредяването на общи (пулови) частни или гарантирани от държавата застрахователни схеми е само част от решението на този проблем. Могат да се споменат също:

- засилването на законодателните изисквания и контролът върху строежите;
 - насърчаване на превенцията на общинско и държавно ниво;
 - данъчни преференции;
 - развитието на компютърни катастрофични модели, които да подпомагат оценката на риска;
 - налагане на по-висок размер на самоучастието на застрахованите лица, за което рискът да се разпределя равномерно между субектите.
- (Продължава на стр. 9)

Ангел Крайчев, председател на УС и главен изпълнителен директор на ЗК и ЖЗК „Български имоти - Винер Щетише“

РАЗИСКВАНИЯТА ЗА КАТАСТРОФИЧНИЯ ПУЛ ТРЯБВА ДА ПРОДЪЛЖАТ

Темата за застрахователния пул срещу катастрофични рискове винаги изплува на повърхността с настъпването на този период с очаквани наводнения, свлачища и изобщо на всички тревожни събития, които ни сполетяват през последните години. Бих казал, че те се случват типично всяка година и са наистина мащабни природни бедствия, които засягат пряко немалка част от българското население.

Но създаването на застрахователен пул срещу катастрофични рискове не е никак лесна работа. Ако беше лесна, досега щеше да бъде факт. Разбира се, добре е известно, че застраховането е най-добрият начин да бъде обезщетено пострадалото население. Винаги възниква въпросът кой ще покрива щетите - дали държавата със своя фонд за природни бедствия, или ще се намерят други източници, за да могат да се компенсират щетите. Понеже средствата никога не достигат, възниква следващият резонен въпрос: кои щети да се компенсират преимуществено и защо тези, а не онези, и т. н.

Нормално е тази дискусия да продължи и аз не бих искал да се ангажирам с мнение как ще се развиват нещата и докъде ще се стигне. Специалисти от нашата компания са участвали на експертно ниво в различни фази от тези дългогодишни обсъждания. Но този въпрос не зависи от волята на една застрахователна компания.

население. Винаги възниква въпросът кой ще покрива щетите - дали държавата със своя фонд за природни бедствия, или ще се намерят други източници, за да могат да се компенсират щетите. Понеже средствата никога не достигат, възниква следващият резонен въпрос: кои щети да се компенсират преимуществено и защо тези, а не онези, и т. н.